

אשכולות

העלון השבועי של תלמידי ישיבת כרם ביבנה

פרשת שלח

גליון 464 | כ"ו בסיון תשע"ח
(שנה שתיים-עשרה)

19:23 **כניסת שבת**
20:29 **צאת שבת**
08:24 **סוזק"ש מג"א**

מאמר

לנפתלי גליקמן

לרגל נישואיו

ליעקב-עמיחי סופר

לרגל נישואיו

קוד באתר: 8108

העלון יוצא לאור ע"י

ישיבת כרם ביבנה

www.KBY.org.il

לתגובות ולהארות:

eshckolot@gmail.com

מערכת אשכולות

איתיאל סופר

יעקב אביעד דואני, יאיר משה אטינגר

'תרים' או 'מרגלים'?

שלמה שינובר (א')

בפרשתנו קוראים אנו את הפסוק המוכר: "אלה שמות האנשים אשר שלח משה לרגל את הארץ..." (יג, טז) - רגע... פסוק זה אינו קיים! (בהשראת הרב ריבלין שליט"א. באמת כתוב "לתור") גם בחיפוש מדוקדק ניוכח כי בשום מקום בפרשה לא מוזכרת המילה "מרגלים" או את השורש ר.ג.ל בכל צורה שהיא.

ולכאורה זהו דבר פלא, הרי קיימא לן עוד מימי הגגנת שהם היו 'מרגלים'! וגם אם נגיד ח"ו שהגגנת טעתה, הרי כל המפרשים - רש"י, רמב"ן ועוד מזכירים אותם בתואר "מרגלים" וכך מרגלא בפומייהו דכולי עלמא לקרוא לחטאם "חטא המרגלים". ישנה עוד שאלה מפורסמת: מה היה בעצם חטאם של המרגלים? הרי הם נצטוו להגיד את מה שהם ראו בארץ וזה לכאורה בדיוק מה שהם עשו. כדי לענות על שתי שאלות אלו נביא את דברי הרמב"ן על פרשתנו, וז"ל:

וכן נראה עוד שהם שאלו ממשה נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ (דברים א, כב), והוא חפוש בדרכים ובענין הכבוש... אבל השם צוה "ויתורו את ארץ כנען", והוא כטעם ברירה כבאים לקנות דבר...

וזהו בעצם התשובה לשאלותינו. מצד הקב"ה ומצד משה באמת לא היו אמורים להיות פה "מרגלים" אלא רק "תרים". עמ"י רצה למצוא פתרונות לבעיות שיצו להם בעת הכניסה לארץ, כמו למשל איך לכבוש אותה, אך הקב"ה לא הסכים לזה. הוא אמר שאם הם רוצים, הקב"ה כבר ימצא להם פתרונות לבד והם רק יכולים להסתכל על הארץ במבט מהצד ולראות שכל מה שה' נתן להם הוא טוב וגם אם יש מכשולים בדרך הם צריכים להאמין שגם עליהם הקב"ה יעזור להם להתגבר. ידוע הדבר שגם כאשר המרגלים אמרו שהארץ אוכלת יושביה זה היה לטובה כדי לטרדם באבלם כדי שלא ישימו לב לאלו (הובא ברש"י יג, לב).

ואפשר שזה היה חטאם של התרים את הארץ - עצתם הייתה להפוך מ"תיירים" ל"מרגלים". הקב"ה אמר להם לעצור ולהתבונן. לראות את טוב הארץ שהיא הארץ המובטחת ולשים לב לכל היתרונות שלה בלי לחשוב על הדרכים לפתור את החסרונות שלה, אבל המרגלים פיספסו את הנקודה ולא מילאו את משימתם.

ישנם שני תרים בפרשתנו שהצליחו לחמוק מהעצה שהזכרנו. הם לא נהפכו למרגלים כמו כל השאר והם אלו שניסו לשכנע את עמ"י שהמרגלים טועים. "אין זה הזמן להפוך למרגלים!" צועקים יהושע וכלב, "זהו לא רצון ה'!" הם מתחננים, אך דבריהם נופלים על אוזניים אטומות, והעם שלא הקשיב לקולם נאלץ לבכות בכיה לדורות.

אולי אפשר לבאר על דרך הדרוש (איני חושב שזהו הפשט כמונו) שזהו מה שרש"י התכוון כאשר הוא פירש שהיו"ד שהוסיפו ליהושע היתה כדי להתפלל שה' יושע אותו מעצת ה"מרגלים" - משה התפלל שיהושע לא יהפוך "למרגל" כמו שאר נשיאי ישראל (וכמו כן שכלכל התפלל בחברון: "שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם").

שליחתם של המרגלים בדור המדבר הייתה על פי בקשת העם והעם טעה בבקשתו - דור המדבר לא היו אמורים לשלוח מרגלים אלא תיירים. לעומת זאת, כשלושים ושמונה שנה אחרי, אנו רואים מקרה דומה וזה מוביל אותנו להפסרה.

יהושע מחליט על דעת עצמו שעכשיו זה הזמן הראוי והמתאים לשלוח מרגלים אמיתיים, ובכך הוא מתקן את חטא המרגלים והמלבי"ם בספר יהושע עומד על ההבדל שבין התרים את הארץ לבין המרגלים שביהושע עפ"י המהלך שהבאנו:

...יש הבדל בין התר והמרגל: התר מבקש את הטוב - אם טובה הארץ ואם אנשיה גיבורים וכדומה, והמרגל יבקש את ערות הארץ, המקום הנח לכבשה משם...

ברור שיהושע היה צריך לשלוח מרגלים כי הוא היה המנהיג של הדור והגיע הזמן לכבוש את הארץ, אבל אולי הייתה עוד כוונה נסתרת בשליחתם של המרגלים ליריחו. יהושע אומר לעצמו שמכיוון שהוא בזמנו לא היווה חלק מעצת המרגלים, אבל הוא בכל זאת נשלח עימם סימן לדבר שהוא עכשיו צריך להיות זה שיתקן את החטא שלהם ולכן הפעם הוא עוצר וחושב, מה הקב"ה רוצה מאיתנו עכשיו - להיות מרגלים או תיירים? יהושע מחליט שהגיע הזמן להיות "מרגלים" ופה נעשה התיקון בעצם לחטא. עתה ישאל השואל - הא גופא קשיא! מדוע יהושע החליט כי עכשיו מותר לשלוח מרגלים?

אפשר לומר, שבזמן המדבר הם גם היו אמורים לשלוח מרגלים כי הרי בלי חטאם הם היו אמורים להיכנס לארץ מיד, והיו צריכים לבדוק איך לכבוש אותה, מצד ההשתדלות האנושית, בדיוק כמו שעשה יהושע. אבל הקב"ה החליט שישלחו תרים מכיוון שהעם הם אלו שקפצו בראש כדי לבקש ממשה לשלוח מרגלים וזה היה חלק מחטאם [ויתקבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ" (דברים א, כב)] - הם היו צריכים לסמוך על המנהיגים שלהם שידעו מה לעשות. לעומת זאת, בדור הנכנסים לארץ, יהושע היה זה ששלח את המרגלים ומכיוון שהמנהיג חייב לעשות השתדלות בשביל לכבוש את הארץ, היה חייב לשלוח אותם. לכל אחד יש תפקיד. על העם מוטל לסמוך על המנהיגים ועל ה' שהם יעשו את מה שצריך - ביטחון מוחלט בה'. לעומת זאת, המנהיג הוא זה שצריך לעשות גם השתדלות אנושית וגם לסמוך על ה'.

ונסיים בדבר נפלא שראיתי ברש"י ביהושע (ב, ד) שמביא: "ומדרש אגדת נתחומא יש, פנחס וכלב היו". כשם שיהושע וכלב זכו לתקן את חטא המרגלים כן נזכה אנו בקרוב לתקן את כל פשעינו לפני מלך מלכי המלכים בב"א אמן.

אופן שמירת כספים בעת הולכתם

עד כה דיברנו על שמירת כספים בביתו. ומה לגבי שמירתם כשאתם מוליכים בידו?

נפסק בשו"ע (רצא, כ), ומקורו בבבא מציעא (מב, א), שהשמירה היא או שיאחז בידו או שיהיה קשור לגופו כראוי מלפנים, ואם לא עשה כך - אפילו נאנס הוא חייב משום שתחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב.

ויש לברר, האם גם בדין זה של התלמוד שהרבה אנשים רגילים כיום לשים את כספם בכיס האחורי, נאמר שמקום שמירת הכספים ישתנה בעקבות המציאות.

כתב על כך הש"ך (ס"ק כו) שמדברי השו"ע נראה שהדין בשמירתם נשאר כדין התלמוד, משום שבדין זה לא סייג השו"ע שהמציאות משתנית כפי שכתב לעניין השמירה על כספים בביתו. ולפי זה, במקרה שלנו יהיה חייב השליח, כי לא שמר את מעטפות הכסף כפי שהתלמוד מחייב.

ואף שהש"ך הביא שמדברי מהרשד"ם והסמ"ע משמע שגם בהולכת כספים הדין תלוי במציאות, אך ישנה מגבלה נוספת בעניין: בהגהת הרמ"א לסעיף כא שם, כתב שאם נתן לאחרים לבוא במקום שמונח הכסף - אע"פ שהם אינם בחזקת גנבים - חייב אם נגנב. אם כן, על כל פנים פשע שמעון בשמירה על הכסף, ויש לברר אם ניתן למצוא דרך לפטור אותו.

האם חייב על הצ'קים

מובא במשנה בב"מ (נו ע"א) ובגמרא שם (נו ע"א) שמגזרת הכתוב "כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור..." למדו שכל חיובי שומרים הם רק בדבר המטלטל וגופו ממון, ושאר דברים אין בהם חיובי שומרים. לכן אין חיובי שומרים בקרקעות¹ ועבדים, משום שאינם מטלטלין, וכן אין חיוב בשטרות משום שאין גופם ממון.

וכך גם נפסק בשו"ע (רצא, א), והוסיף מרן בסתם שאף פטורים מפשיעה, והביא בשם יש אומרים שחייבים בפשיעה. וזוהי מחלוקת בין רוב הראשונים לרמב"ם: הרמב"ם סבר שהפטור בשומרים הוא רק לעניין חיובי השומרים (כמו גניבה ואבדה בשומר שטר), אבל בפשיעה לדעת הרמב"ם חייב, משום שהחיוב בה אינו נובע מדיני שומרים אלא מדין מזיק שחייב גם בקרקעות ובשטרות. אבל רוב הראשונים סברו שאין בפשיעתו של השומר משום אדם המזיק, משום שהנזק שנוצר בפשיעתו הוא לכל היותר גרמא שלא שמר כראוי.

יוצא א"כ שהשו"ע סתם כרוב הראשונים שעל שטרות גם בפשיעה פטור, ובמקרה של שמעון נוכל לעשות הערכה כמה המחאות אמורות היו להיות בתיק ולפטור את שמעון לפחות עליהן.

שמעון היה מתווך דירות במקצועו, ובמקביל לכך היה מתנדב בארגון חסד, ותפקידו בארגון היה להעביר מעטפות של תורמים מהדואר אל מזכירות הארגון. יום אחד ניגש שמעון להביא מעטפות מהבנק אל מזכירות הארגון וראה שהמזכירות סגורה. שמעון הניח את המעטפות בתיקו האישי יחד עם כספו, וניגש לעבודתו כדי להיפגש עם לקוחות. כשהגיע לפגישה עם כמה לקוחות, העמיד את התיק בסמוך לרגליו ושוחח איתם. לאחר שסיים את השיחה שם לב שהתיק נעלם עם כל המעטפות של הצ'קים והכסף.

שמעון הוא שומר חנם, ויש לברר האם צריך להעריך כמה כסף היה בתיק ולחייב אותו בגניבת הכסף.

אופן שמירת כספים בביתו

ראשית, יש להקדים בדיני שמירת כספים.

הגמרא בבא מציעא (מב ע"א) מדברת על שמירת כספים ואומרת שמקום שמירת כספים הוא בקרקע, אך הוסיפה הגמרא שכשראו שהגנבים חיפשו בקרקע החליפו את מקום השמירה שלהם וכן במקום החדש שקבעו כשראו שהגנבים התחילו לחפש שם החליפו למקום חדש שהיה הכי טוב שאדם פרטי יכול לעשות: "אמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע ... והאידנא דשכיחי גשושאי אין להן שמירה אלא בשמי קורה והאידנא דשכיחי פרומאי אין להם שמירה אלא ביני אורבי... והאידנא דשכיחי טפוחאי אין להן שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע או בטפח הסמוך לשמי קורה".

הגמרא קבעה למסקנה, ששמירת כספים צריכה להיות בטפח הסמוך לקרקע בחלל הלבנים או בטפח הסמוך לתקרה. ויש לברר, כיום שאדם שומר את כספו בד"כ בארון ונועל את הבית, האם זו השמירה הבסיסית שמספיקה לשומר חנם להיפטור.

השו"ע (ח"מ רצא, יח) כתב שכל דין הגמרא הוא במקום ששכיחים גנבים, אבל במקום שהם אינם שכיחים יכול להניח הכספים במקום שרגיל להצניע את מעותיו. והמקור לדבריו הוא בטור בשם ר"י ברצלוני, שכל דין התלמוד עוסק במקום בו קיימת תופעה שכיחה של גנבים שמחפשים בבתיים. והוסיף הרמ"א בשם המרדכי, שכאשר המציאות משתנית גם המקום שאפשר לשים את הכספים משתנה למקום המשתמר כפי דרך המקום ולפי הזמן שהוא מפקיד. כלומר, המרדכי מגדיר שצורת השמירה על כספים משתנית ע"פ אופי התקופה, ומקורו מהגמרא הנ"ל, שם מבואר שמקום השמירה משתנה ע"פ המציאות, ולכן כיום שהרבה אנשים לא שמים את כספם בכספת אלא מצניעים בארון ונועלים הבית - זו תהיה שמירה טובה.

* השיעור נכתב ע"י אחד התלמידים, ע"פ הבנתו ובאחריותו.

הסביר המרדכי, שבמקרה שגבאי הצדקה נותן לשומר הוי "ממון שיש לו תובעים"⁴, ואם היה רק את הטעם של ממון שאין לו תובעים - בגבאי יש תובעים, ולכן צריך את הטעם השני של ממון עניים כדי לפטור השומר. ויוצא מדברי המרדכי, הרשב"א ועוד ראשונים שאין זה משנה אם הגבאי נתן לשומר את הכסף והוא לא יכל לחלק את הכסף, עדיין הוא יהיה פטור משום שיש למעות מעמד של כספי צדקה.

ולפי דבריהם יצא ששמעון המתנדב יהיה פטור. אבל הפתחי תשובה (סימן שא) מביא בשם החוות יאיר שאף שפטור מדיני אדם חייב בדיני שמיים לשלם כי התרשל, ואם רוצה לצאת בידי שמים צריך לשלם.

אבל יש כאן מקום לפטור למרות הכל גם בדיני שמים.

הפתחי תשובה (ס"ק ח) הביא מתשובת שיבת ציון מעשה בגבאי צדקה שאסף כסף לקמחא דפסחא ואבד לו הכסף, ודן אם יש לפוטרו מכמה טעמים, ובתוך דבריו כתב שיש ראייה לדין זה מהגמרא בגיטין (מב ע"א), שם נאמר שאפוטרופוס שמינוהו על ניהול כספי יתומים, פטרו אותו חכמים להישבע על ניהול כספי היתומים, כדי שאנשים לא ימנעו מלקחת על עצמם התפקיד. אבל מבואר שם אם מינוהו ב"ד בעצמם לא פטרו אותו משבועה, משום שזה כבוד לאנשים שבי"ד ממנה אותם לתפקיד ולא ימנעו מלקבל התפקיד. ואם כן, כתב הרב שיבת ציון, בהיה עובדא יש לחייב את הגבאי, מטעם שזו תפארת לאותו אדם שימנו אותו להיות גבאי הצדקה של הקמחא דפסחא.

ומעתה בנידון דידן נראה שיש לפטור את המתנדב, שכן התפקיד לקחת מעטפות של כסף ולהביא למזכירות הארגון הוא תפקיד ללא כבוד ובעילום שם, וממילא אם אנשים ידעו שמחייבים אותם הם ימנעו לקחת על עצמם את התפקיד, כדברי הגמ'. ולכן בסמכות העמותה לפטור את השליח מחיובי התשלום אפילו בכדי לצאת בידי שמים כדי לקיים את העמותה, שלולי כך אנשים ימנעו מלהתנדב בארגון (דאם היה חיוב בדיני שמים - ודאי לא היו חז"ל פוטרים את האפוטרופוס הנ"ל, ועל כרחנו שפטור אף בדיני שמים).

למעשה

בסמכות העמותה לפטור את השליח מחיובי התשלום אפילו בכדי לצאת בידי שמים, ולו בשביל טעם זה של קיום העמותה, כי אחרת יש חשש שאף אחד לא יקבל על עצמו התפקיד.

נותן לברר האם ניתן לפטור את שמעון על הכסף.

הגמרא בבא קמא (צג ע"א) הביאה, שאם אדם שמר על כספים של עניים אין חיובי שומרים על פשיעה בשמירתם, משום שאין לכסף זה בעלים, אבל הגבילה שם הגמרא ואמרה, שאם הכסף שהיה אצל הגבאי היה קצוב כל חודש לעניים - הדין הוא שחייב משום שנחשב שהוא כבר חולק לעניים והוא רק אצל גבאי הצדקה עד שיגיע לעניים שהם נחשבים כבעליו. וכך נפסק להלכה בשו"ע (שא, א).

ואם נחזור למקרה שלנו, לכאורה יש מקום לפטור את המתנדב, שכן לא נקצב כמה כל עני יקבל וגם לא הובטח להם שיקבלו כך וכך.

אבל כשמעיינים בדברים רואים שהדברים אינם פשוטים.

הרמ"א כתב שאם גבאי צדקה העביר את כספי הצדקה לשומר - השומר חייב. ושאל הנתיבות (שא, ס"ק ח) למה השומר חייב, הרי זה עדיין נחשב ממון של צדקה שאין לו תובעים, וכיצד זה משנה הדין? ותירץ הנתיבות, שכל פטור הגמרא בכסף שמחלקים לעניים הוא רק אצל מי שבידו הזכות לחלק את הכסף לעניים, אבל שומר רגיל שרק מחזיק בכספים ואין לו את השליטה בחלוקת הכספים חייב.

והביא הנתיבות מקור לדבריו מגמרא בבא קמא (ק"ז ע"ב). בגמרא שם מובא, שאדם אחד קיבל כסף פיקדון שנאסף לפדיון שבויים, והגיעו גנבים ואיימו עליו שיהרגוהו אם לא יתן להם את הכסף, והוא נתן לגנבים. ופטר אותו רבא למרות שהמציל עצמו בממון חברו חייב² משום שאין לך פדיון שבויים גדול מזה שפדה את עצמו ממיתה.

ושאל בנימוקי יוסף, מדוע נצרך רבא לפטור אותו בגלל הנימוק "אין לך פדיון שבויים גדול מזה", הרי היה מקום לפטור אותו משום שזה נחשב כספי עניים שפטור עליהם³ ותירץ בשם הרא"ש, כמו שראינו בנתיבות, שבמקרה של הגמרא לולי הטעם "אין לך פדיון שבויים גדול מזה" היה חייב, שכן היה צריך להחזיר את הכסף לגבאי ולא הייתה לו סמכות לחלק הכספים.

ולפי זה, המתנדב שמעון יהיה חייב, שהרי אין בסמכותו לחלק את הכספים.

אבל אין זה כך, משום שהמחנה אפרים הביא מדברי ראב"ן, מרדכי ורשב"א, שמוכח מהם שחולקים על הנימוקי יוסף ופוטרים גם בשומר שאין בסמכותו לחלק הכספים:

כתב המרדכי בבא בתרא (רמז תקג) שראינו שתי סיבות לפטור שומרים בכספי צדקה: א. למדו מהפסוק "לשמור" ולא לחלק לעניים. ב. אין חיוב על ממון שאין לו תובעים.

⁴ ואף שהכסף עוד לא הגיע לעניים, ביאר הנתיבות שמאחר שהגבאי יכול לחלק למי שרוצה, והסכום קצוב, מדין ברירה מתברר למפרע אחר שמחלק שהממון היה שלהם עוד כשהיה ביד השומר. והגר"ח פ' שיינברג תמה על כך, שדין ברירה זה רק כשהגיע לידי העניים בפועל, וכאן הוא לא הגיע לידיהם, אז מה שייך ברירה? ויש עוד מקום להאריך בכך.

¹ אלא אם עשו קניין (קנו מידו) שהשומר מקבל על עצמו לשלם גם על הקרקעות.

² כמובן שמוטר להציל עצמו בממון חברו מדין פיקוח נפש, אבל זה לא סותר את הדין שחייב לשלם, וכאן פטרו רבא מתשלום.

³ אמנם במחנה אפרים חילק, שבמקרה הזה זו לא רק פשיעה בשמירה על הכסף, אלא הוא מוזק בידיים שנתן לגנבים את הכסף.

בסדר הפרשה יש לתמוה תמיהה רבתי, אשר אחר ההתבונן בה נטרדה מנוחתי; למה זה ראתה התורה לסדר כך הפרשה, שרצף הדברים עושה כולה כמקשה. וכי ישאלך לבך לאמר מה כוונתי, אף אני אשיב לך ואפרש את שיחתי; חטא המרגלים, ולו פרשת נסכים הוקשה, אחריה חלה וחתאת ציבור ויחיד מפורשה. ובסופה המקושש שחילל את היום השבתי, וחתימה בציצית השקולה ככל תורת. משום שלמצוא תשובה דעתי היתה נחושה, נדמה לי שמצאתיה, הסכיתו ושמעוה בבקשה...

אחר שננזפו ישראל ונענשו בעונש עבות, ביאר רש"י שהתבשרו בכניסה לארץ האבות, ובמדרש ביתר פירוט ובנתינת טעם, שאחר החטא יש אפשרות של ריצוי לעם. ונדרש על הפסוק הנאמר מפי רבבות, בצאת היום הקדוש אחר שהתנקו מכתמים ורבבות.¹ זהו פשר הנסך והלחם שמיד אחר הזעם, שאחר התיקון לאוכל והשותה ייטב וינעם. אך בביאור זה עוד לא השלמנו החובות, ענין חטאת ע"ז לא התבאר באופן משמח לבבות. [אמנם שבת וציצית ביארו חז"ל בנועם, שהם ככל התורה, כע"ז שאת עובדיה הבורא גודעם²]

להשלמת היריעה לבאר בדעתי עלה, שהבורא רצה לעודדם אחר הענישה הגדולה. על כן הזכיר את פר החטאת לעם הא-ל, שבחטאם יקריבוהו ובא לציין גואל. אך גילה בזה מה רב כוחה של קהילה, שעם חטאת ציבור שמן ונסכים קרבים בגילה, ואילו כאשר יביא היחיד חטאתו לאריאל, לא יתן שמן ונסכים וזבחו לא יתגאל.³ ללמדנו, שציבור גם אם חטא לנורא עלילה, חביב לפני הבורא ואהוב הוא כבתחילה. והפסוק הנאמר על ידי קהלת מלך ישראל, תקף לציבור אשר חטא ועתה מחילה שואל.⁴

¹ לשון המדרש (במדב"ר פרשת שלח פרשה יז אות ב): "כך פתח ר' תנחומא בר אבא בשם רבי חנינא אחיו של ר' אחא ב"ר חנינא זאת הפרשה של נסכים שנא' (במדבר טו) או לאיל תעשה מנחה ויין לנסך חצי ההין ומכאן ואילך והיה באכלכם מלחם הארץ, ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה הרי חלה למטה ונסכים למעלה לפיכך פתח ר' חנינא (קהלת ט) לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך מהו כי כבר רצה האלהים את מעשיך אכול בשמחה לחמך זו פרשת חלה ושתה בלב טוב יינך זו פרשת נסכים מהו כי כבר רצה וגו' זו הכנסת ישראל לארץ שנא' כי תבאו אל הארץ וגו'".

² עיין בבעל הטורים (פט"ו פס' לב) שביאר כך, שנסמכה שבת לע"ז ששתיהם שקולות כנגד כל התורה, וכך גם מצות ציצית.

³ עיין מנחות ו ע"א "בדין הוא שתהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה... שלא יהא קרבנו מהודר".

⁴ היינו, אחר שלימד הבורא דרך תשובה לעם, ובישרם בכניסה לארץ שירצה את מעשיהם ויקריבו נסכים ויאכלו לחם, הוסיף ואמר שזהו כח הציבור יתר על היחיד, שציבור אף אם חטאו בשגגה יכולים להביא פר ומתכפר להם, ואף בהקרבת הפר נרמו הריצוי שהרי מביאים איתו נסכים ומנחה, בעוד שבחטאת יחיד אין מקריבים נסכים, כי לא זוכה הוא לרמת ריצוי כה גבוהה, וא"כ מובן היטב מדוע הוזכרו חטאת ציבור ויחיד בענין זה.

שאלות על הפרשה

ר' דניאל בוחטוב

נפסי בשאלתי

- א. יד, יא - "עד אנה ינאצוני וגו' ועד אנה לא יאמינו" וגו'. קשה, אם הם מנאצים מה מקום להתרעם על העדר האמונה? (אור החיים)
- ב. יד, כה - "והעמלקי". יש מקשים, וכי בעמק היו יושבים והרי כתיב בסמוך "וירד העמלקי והכנעני היושב בהר"? (דעת זקנים)
- ג. טו, לב - "...ומעשה המקושש היה בתחלת ארבעים מיד אחר מעשה מרגלים, דאמר במדרש דלשם שמים נתכוין שהיו אומרים ישראל כיון שנגזר עליהן שלא ליכנס לארץ ממעשה מרגלים שוב אין מחויבין במצות עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים..." (תוס' ב"ב קיט ע"ב). וקשה, מה ראה המקושש לחטוא בחילול שבת החמור יכול היה לחטוא בעבירה קלה יותר כחייבי מלקות וכו' וגם ע"י היו רואים ישראל שלא נפטרו מן המצוות וגם הוא היה ניצול [ואדבריה ככל שהיה נענש על מצווה יותר קלה כך היו לומדים יותר את גודל חיובם במצוות]. (עיון הפרשה)
- ד. טו, לח - פתיל תכלת - "כִּי־צִד צוֹבְעֵי תִּכְלֹת שֶׁל צִיצִית. לִוְקֻחֵי הַצֶּמֶר וְשׁוֹרֵץ אוֹתוֹ כִּסִּיד... וְאַחַר כֵּן מְבִיאִין דָּם חֲלוֹזֵן וְהוּא דָּג שְׂדוּמָה יְעִינֵו לְעִין הַתִּכְלֹת וְדָמוֹ שְׁחוֹר כְּדִיו. וְבָיִם הַמֶּלַח הוּא מְצוּי." (רמב"ם הל' ציצית פ"ב ה"ב) וקשה כיצד יש דג שחי בים המלח, ועוד קשה שהגמ' במגילה ו ע"א אומרת שהחילזון מצוי בחלקו של זבולון ואילו ים המלח היה בחלקו של יהודה. [ועוד, שהג' אומרת חילזון, ומדוע הרמב"ם קראו דג]. (עיון הפרשה)
- ה. יד, כ - "ויאמר ה' סלחתי כדברך". כאן משמע שהסליחה על חטא המרגלים, ואילו מרש"י בפרשת כי תשא (לג, יא) "...ב'י בתשרי נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם, ואמר לו למשה סלחתי כדברך" משמע שהסליחה היא על חטא העגל. (עיון הפרשה)
- ו. טו, לט - "אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", וקשה מדוע במדרש רבה פ"ו כתוב ש"העין רואה והלב חומד", הרי בתורה הסדר הוא להפך. (יעקב אליאס)